
چیستی

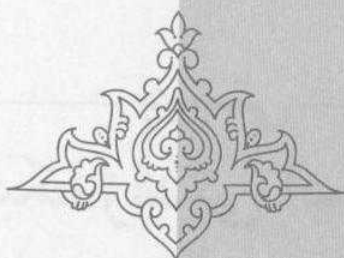
سبک زندگی اسلامی

تألیف:
محمد کاویانی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

عنوان و نام: چستی سبک زندگی اسلامی / تألیف محمد کاویانی اراتی؛
 زیر نظر معاونت پژوهشی دانشگاه علامه طباطبائی؛
 [معاونت پژوهشی اساتید دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور].
 مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۲۱۰ ص. مصور.
 فروست: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی؛ ۳۱۷.
 شابک: مجموعه کتاب‌های ارتقاء علمی دانشی و بینشی اساتید دانشگاه؛ ۵
 ۱۳۳-۰۰-۲۱۷-۹۶۴-۹۷۸-۰۰۰:۰۰۰ ریا
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.
 موضوع: شیوه زندگی — جنبه های مذهبی — اسلام
 موضوع: کیفیت زندگی — جنبه های مذهبی — اسلام
 موضوع: راه و رسم زندگی (اسلام)
 شناسه افزوده: بسیج اساتید دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور
 شناسه افزوده: دانشگاه علامه طباطبائی. معاونت پژوهشی
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ج۹ / ۵۲ BP۲۵۸/
 رده بندی دیویی: ۷۲/۲۹۷
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۷۸۸۱۶

مجموعه کتاب‌های
ارتقاء اندیشه‌های دانشی و بینشی اساتید دانشگاه
شماره ۵: چپستی سبک زندگی اسلامی

تألیف:
مهندس ریانی

زیر نظر معاونت پژوهشی دانشگاه		
و بسیج اساتید دانشگاه ما و مراکز آموزش عالی کشور		
مدیریت طرح: معاونت تربیت و آموزش اساتید		
ناظر محتوایی: کمیته تخصصی کارگروه فلسفه و اخلاق		
شابک: ۰-۱۳۳-۲۱۷-۹۶۴-۱۷۸		
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی		
چاپ اول	شمارگان: ۲۰۰۰	ناظر فنی: رضا دنیوی
سازمان مرکزی: تهران، دهکده المپیک، تقاطع شهید همت، جنب پارک فرهنگ		
صندوق پستی: ۱۵۸۱۵/۳۴۸۷	۱۳۹۳	قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال

مقدمه:

انقلاب اسلامی ایران که در تاریک‌ترین دوره زندگی اخلاقی و ایمانی بشر، به رهبری بزرگ مجدد شریعت محمدی (ص)، حضرت امام خمینی (ره) در مشرق زمین پدید آمده و در سرتاسر عالم نیز طنین انداز شده است، بارقه‌امیدی برای نجات انسانهاست چرا که تحولات عصررسانس و نظام‌های بورژوازی برآمده از آن، به‌جهت خاصیت سودانگاری مادی آن، اندیشه‌های علم‌گرایانه محض و انسان‌محوری لیبرالیستی را در مقابل دین‌گرایی و خدا‌محوری قرار داده است که نتیجه آن بنیست فکری و عملی در زندگی فردی و اجتماعی بشر است که بسیاری از اندیشمندان غربی نیز به آن اذعان و اقرار دارند و در واقع باید گفت: تمدن غربی که در پی انکار و حذف اندیشه‌های دینی بود، خود اینک از رمز ارماده و دوره رکود آن شروع شده است. تاریخ نیز گواه این واقعیت است که هیچ تمدنی به‌جهت رکود علمی و ضعف فن‌آوری فرونپاشیده، بلکه علت‌العلل سقوط تمدن‌ها ظلم و فساد اخلاقی است که متأسفانه امروز این عوامل بنیان برافکن در جای‌جای تمدن غربی موج می‌زند. نسخه پایان تاریخ «فوکویاما» و جنگ تمدن‌های «هانتینگتون» که به‌عنوان مبنای نظری اقدامات نو محافظه‌کاران عمل کرد نیز فقط توانست آمار و ارقام وحشی‌گری‌های آمریکایی‌ها را به‌عنوان رهبر تمدن غربی را در در جای‌جای جهان اسلام از لیبی گرفته تا فلسطین، لبنان، سوریه، عراق، بحرین، یمن، پاکستان و افغانستان بر آن ییفزاید.

براین‌اساس بشر سرگشته به‌دنبال راه نجات است و بی‌تردید به‌جهت فطرت خداجوی خود، بار دیگر به سمت تمسک به آموزه‌های دینی روی خواهد آورد که البته تحلیل‌ها و آمارها نشانگر این واقعیت است که با وقوع انقلاب اسلامی در عصر جهان دوقطبی، این رویکرد شروع و در حال گسترش است. تقلاي سلطه‌گران جهانی برای مشوه کردن چهره پاک اسلام عزیز از طریق راه‌اندازی گروه‌های تکفیری و تروریستی خود نشان مهمی از این واقعیت است. بی‌تردید تنها راه پایدار کردن حضور اسلام در

عرصه اجتماع و سیاست، دست‌یابی به تمدن نوین اسلامی با محوریت ایران اسلامی است که از جمله الزامات آن دست‌یابی به مرجعیت علمی جهانی و تبدیل ایران اسلامی به یک قدرت بین‌المللی به عنوان محور و مرکز این تمدن نوین است که البته تا رسیدن به این هدف مهم، مسیری طولانی در پیش است. نخستین گام بسترسازی های فکری است و این که نخبگان مسلمان بتوانند در دو بعد نظری و عملی تبیین کنند و نشان دهند که آموزه های حیات بخش اسلام عزیز زندگی فردی و اجتماعی بشر را معنی می بخشد و البته رسیدن به این مهم نیازمند دست‌یابی به دولت اسلامی به معنای واقعی آن در ایران اسلامی است و در این صورت است که جامعه نمونه اسلامی محقق خواهد شد زیرا بشریت امروز، بر مبنای الگوی عملی از این جامعه است. الحمدلله موفقیت های انقلاب اسلامی در مدت کوتاه عمر پربرکت خود و ظرفیت های عظیمی که امروز در جمهوری اسلامی وجود دارد به خصوص نعمت بزرگ رهبری دینی که توانایی آن برای هدایت یک تمدن بزرگ بارها نشان داده شده و همچنین پشتیبانی های بی دریغ و موج آفرین توده های ده ها میلیونی مردم از اهداف عالیه انقلاب اسلامی، نمونه هایی از وجود چنین توانمندی هایی برای تمدن سازی این انقلاب است.

همچنین گرایش بسیار زیاد ملت های خسته از جور استبداد و استعمار به شنیدن پیام انقلاب اسلامی بستر بسیار مناسبی است که نخبگان و اساتید ارزشی حوزه های علمی و دانشگاهی باید قدر آن را دانسته و همه ظرفیت های مسلمانان را در سرتاسر جهان برای این هدف بزرگ یعنی پی ریزی تمدن نوین اسلامی سامان دهند.

بی تردید برای پیشرفت و رسیدن به یک تمدن نوین اقدامات زیادی بایسته است که مهمترین آن اصلاح حوزه نخبگی است به گونه ای که نخبگان بتوانند با تخصص، تعهد، مهارت، تفکر و نظارت، نه تنها پیشرفت جامعه را به دست گیرند بلکه الگویی برای آن باشند. بر این اساس شاید بتوان گفت مهمترین نقش نخبگان در پیشرفت علمی و ایجاد

یک تمدن نوین عبارت است از: شناخت فرد، شناخت محیط جامعه، شناخت امکانات و مقدرات، شناخت فرهنگ ملی و محلی، آموزش و پژوهش، آرامش اجتماعی، ایجاد تشکلهای اجتماعی و باور کردن آنها و تعامل میان نخبگان فکری که مهمترین برآیند آن تربیت کادر مورد نیاز برای تولید فکر و نظریه، تهیه برنامه و سازوکارهای لازم برای پیشرفت و رسیدن به یک تمدن نوین است.

از بن‌رؤ سازمان بسیج اساتید در راستای مطالبات مقام معظم رهبری «مدظله» اقدام به برنامه‌ها با هدف کمک به کادرسازی جهت کمک به تولید علم دینی با رویکرد طراحی مدل‌های ارزشی برای کمک به شکل‌گیری تمدن نوین دینی (استخراج ساختارها و فرآیندهای لازم برای سیستم‌های تمدنی از منابع معتبر دین) نموده است. این برنامه ملی با توجه به جایگاه رفیع و نفوذ معنوی اساتید دانشگاه‌ها در توسعه جایگاه علمی کشور، تحقق دانشگاه تمدن‌ساز اسلامی، تربیت زمینه و ظرفیت‌های علمی و تربیتی استادان و در راستای دستورالعمل اجرایی طرح دانش‌افزایی و توانمندسازی با عنوان حلقه‌های صالحین می‌باشد.

از مهمترین اهداف این برنامه، کمک به ارتقاء مستمر معرفتی، تربیتی، بصیرتی و مهارتی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی در راستای پاسخگویی به نیازها و اولویت‌های آموزشی، پژوهشی (تربیتی) کشور و تقویت روحیه خودباوری در آنها می‌باشد.

در این راستا کمیته تدوین متون معاونت آموزش سازمان بسیج اساتید اقدام به طراحی نظام‌نامه آموزشی با ۳۲ عنوان درسی در ۳ ترم یک و نیم ساله نموده است که برنامه محتوایی این دوره آموزشی با هدف تربیت محقق علوم و معارف اسلام بارویکرد طراحی مدل‌های دینی می‌باشد.

سرفصل‌های ارائه شده در این نظام‌نامه در بخش معرفتی، مباحثی مانند: مبانی

معرفت دینی، دستیابی به هویت دین، اهداف دین، قلمرو دین، سطوح و لایه‌های دین، زبان دین، فهم دین، نگرش دین، قانون دین و فرهنگ دین ارائه می‌شود. در بخش بصیرتی، اندیشه سیاسی اسلام و امام‌شناسی، مبانی ولایت فقیه و مبانی انقلاب اسلامی، نگاه سیستمی و تمدنی به دین. در بخش تربیتی، اخلاق حرفه‌ای، روش‌شناسی تربیت دینی، اصول تعلیم و تربیت اسلامی و تاریخ و فلسفه علم. در بخش مهارتی شامل: روش‌شناسی فقه‌ای مجازی، روش‌ها و فنون برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی، روش و مدیریت تحقیق، روش ارزیابی فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و چگونگی استفاده از اطلاعات علمی و منابع الکترونیک است.

هدف غایی این سازمان در حلقه‌های صالحین دستیابی به نگرش شبکه‌ای، شناخت و ایجاد مهارت برای اساتید مزمن، ولایی، بصیر، مجاهد، فعال و انقلابی در راستای کادرسازی برای انقلاب شکوهمند اسلامی و نیز جریان‌سازی علمی و فرهنگی در کشور، با هدف غالب شدن رنگ دین در دانشگاه‌ها جهت بسترسازی تمدن نوین اسلامی می‌باشد. در پایان بر خود فرسودگی دانم که از همه اساتید معزز که در تهیه و تدوین این متون، سازمان بسیج اساتید را یاری دادند به‌خصوص از حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای نصیری فرد، معاون محترم آموزش سازمان، که مدیریت پروژه را به عهده داشتند و همچنین از جناب آقای دکتر سلیم ربانی، محترم دانشگاه علامه طباطبائی (ره) که قبول زحمت فرموده و انتشارات دانشگاه آیت‌الله العظمی اصفهانی به چاپ این اثر همت گماشته است تقدیر و تشکر نمایم. توفیق روزافزون محبتان را از خداوند بزرگ مسئلت دارم.

سهراب صلاحی

رئیس سازمان بسیج اساتید

فهرست

مقدمه:	۷
فصل اول: مفهوم سبک زندگی اسلامی	۱۷
فصل دوم: تاریخچه سبک زندگی	۲۹
الف) پیشینه مباحث سبک زندگی در روانشناسی	۳۱
ب) پیشینه مباحث سبک زندگی در جامعه‌شناسی	۳۶
تعریف‌های سبک زندگی در جامعه‌شناسی	۳۸
ج) پیشینه «سبک زندگی» در علوم پزشکی	۴۱
د) پیشینه مطرح شدن «سبک زندگی» در مطالعات دینی	۴۲
فصل سوم: ابعاد، شاخص‌های سبک زندگی	۴۷
الف) سبک زندگی در مقیاس فردی	۵۰
ب) سبک زندگی در مقیاس خانوادگی	۵۰
ج) سبک زندگی اسلامی در مقیاس اجتماعی	۵۱

۵۲ (د) سبک زندگی اسلامی در مقیاس حکومتی:

۵۴ (ه) سبک زندگی اسلامی در مقیاس بینالمللی:

فصل چهارم: ضرورت و اهمیت آشنایی و یادگیری سبک زندگی ایرانی-اسلامی .. ۶۱

فصل پنجم: درخت سبک زندگی اسلامی (دیدگاه قرآن و عترت) ۶۹

ریشه‌های درخت سبک زندگی اسلامی: ۷۶

نگرش ای کلی (حاکم بر کل زندگی) ۷۶

نگرش اسلامی به جنس مخالف: ۷۶

۱. زن و مرد، در ارزش و جایگاه برابرند ۷۶

۲. زن و مرد دو جنس کامل هم هستند ۷۸

۳. زن و مرد تشابهات جسمانی و روانی دارند ۷۹

۴. بر اساس تشابهات دو جنس، در حیطه وظایف هم مشترک هستند ۷۹

۵. زن و مرد تفاوت های جسمانی و روانی مشخص دارند ۸۲

۶. تفاوت در وظایف، به تناسب ویژگی های اجتماعی و روانی آنها است ۸۵

نگرش اسلامی به مشکلات: ۸۷

۱. مشکلات آزمایش است ۸۷

۲. این آزمایش به تمام مسائل زندگی تعمیم می یابد ۸۸

۳. مشکلات باعث تصحیح نگرشها می شوند ۸۹

۴. مشکلات ارجمندسازی خداوند به مؤمنان است ۹۰

۵. مشکلات باعث کمال مؤمن می شود ۹۱

۶. دنیا مکان مشکلات و رنج ها است ۹۲

۷. مشکلات کفاره گناهان است ۹۳

فصل ششم: وظایف زندگی از دیدگاه اسلام	۹۵
وظیفه فراغت و آسایش	۹۷
۱. معنای فراغت و آسایش	۹۸
۲. ویژگی های اوقات فراغت	۱۰۰
۳. اقدامات شایسته درباره اوقات فراغت:	۱۰۱
۴. اوقات فراغت را چگونه بگذرانیم	۱۰۵
۵. صلوات بر ابراهیم	۱۰۸
وظیفه اقتصادی	۱۰۹
۱. انگیزه فعالیتها و اشتیاق	۱۱۰
۲. بایدها و نبایدهای فعالیت اقتصادی (در کسب درآمد).	۱۱۴
فصل هفتم: تفاوت های سبک زندگی غربی و اسلامی	۱۲۰
مشابهت ها و تأییدها	۱۲۳
تفاوتها و انتقادات:	۱۳۸
فصل هشتم: نقش نهادها و مسئولین در ایجاد بست های لازم	۱۴۶
فصل نهم: نقش عناصر خانواده در شکل دهی سبک زندگی اسلامی	۱۵۰
ریشه های درخت سبک زندگی اسلامی	۱۵۲
۱. تربیت کودک قبل از تولد:	۱۵۲
۲. توجه عاطفی به فرزند در همه دوران زندگی، خصوصاً در زمان کودکی	۱۵۵
۳. نقش جنسیتی	۱۵۸
فصل دهم: اشاره ای به سخنان مقام معظم رهبری در باب سبک زندگی	۱۶۶
هدف سبک زندگی اسلامی	۱۶۸

۱۶۹	موضوعات سبک زندگی اسلامی
۱۶۹	جایگاه زن
۱۷۰	زنان نیمی از جمعیت هستند
۱۷۱	دیدگاه امام (ره)
۱۷۱	نقش زنان در دفاع مقدس
۱۷۳	تأثیر متقابل جامعه و حکومت
۱۷۴	نقش جامعه در حکومت
۱۷۴	نقش فضای بین المللی در حکومت ها
۱۷۵	ضرورت آسیب شناسی سبک زندگی اسلامی
۱۷۹	نقاط قوت
۱۷۹	نقاط ضعف
۱۸۰	راه حل ها (اصلاح نگرشی و اخلاقی رفتاری)
۱۸۳	برنامه ریزی و نگاه دراز مدت
۱۸۴	تهاجم فرهنگی
۱۸۵	عدم تقلید در فرهنگ
۱۸۵	زبان تحمیلی
۱۸۶	هویت زدایی
۱۸۶	تحریم
۱۸۷	کشورهای غربی هم تأکید بر فرهنگ خودشان دارند
۱۸۷	اهمیت بازی
۱۸۸	نقش کتاب
۱۹۰	نقش آداب و عادات اجتماعی

۱۹۰	اقتصاد و سبک زندگی اسلامی مصرف
۱۹۱	اقتصاد مقاومتی
۱۹۱	اسراف
۱۹۱	زیربناهای اعتقادی و اخلاقی سبک زندگی
۱۹۳	عقلانیت در سبک زندگی اسلامی
۱۹۴	نقش شعور در سبک زندگی اسلامی
۱۹۵	معنویت در سبک زندگی اسلامی
۱۹۸	جایگاه آموزش و پرورش
۱۹۹	توجه به محیط زیست (یکی از مولفه های سبک زندگی اسلامی)
۲۰۰	عمران و آبادانی
۲۰۰	دفاع و امنیت در سبک زندگی اسلامی
۲۰۱	علم و علم آموزی در سبک زندگی اسلامی
۲۰۱	سنجش و خود کنترلی در سبک زندگی اسلامی
۲۰۲	فعالیت بدنی (ورزش) در سبک زندگی اسلامی
۲۰۴	فصل یازدهم: ۱۰۰ نکته از سبک زندگی پیامبر خاتم